

Persbericht

65 jaar bevrijding zuidwest Fryslân!

Op 5 mei 2010 is het precies 65 jaar geleden dat Duitsland capituleerde en dat het verdrag in hotel “De Wereld” in Wageningen werd getekend.

Maar op dat moment was de Zuidwesthoek van Fryslân al drie weken bevrijd. Op 17 april 1945 om 15.40 uur stonden de Canadezen voor het gemeentehuis in Balk en was de bevrijding een feit.

Om deze bevrijding te vieren heeft het bezoekerscentrum “Mar en Klif” in Oudemirdum besloten een thematentoonstelling aan de bevrijding en aan de tweede wereldoorlog te wijden. Een speciaal in het leven geroepen werkgroep van het Histoarysk Wurkferbân Gaasterlân is hierbij behulpzaam geweest.

Deze werkgroep is voortvarend te werk gegaan en na inventarisatie bleek dat er dusdanig veel materiaal is dat het bezoekerscentrum te klein is om alle materialen tentoon te stellen. Tevens kreeg de werkgroep een aanbieding van het Fries Verzetsmuseum om een deel van hun collectie in de tentoonstelling op te nemen. Daarop is besloten om ook tentoonstellingen in het gemeentehuis/openbare bibliotheek en in het voormalige del’ in te richten.

Om er een overzichtelijk geheel van te maken is besloten om in het bezoekerscentrum “Mar en Klif” de nadruk te leggen op de tweede wereldoorlog, de luchtoorlog boven Fryslân en de oorlog in Nederlands Indië.

In Sondel wordt de functie en de leefomstandigheden van de radarpost “Eisbär” extra belicht. In het gemeentehuis en in de openbare bibliotheek in Balk komt een fototentoonstelling over de bevrijding door de Canadezen.

Door een gelukkig toeval zijn er een 36-tal originele foto’s van de bevrijding –gemaakt door fotograaf Mandemaker uit Balk- gevonden en dezen zijn met behulp van de tegenwoordige digitale techniek dusdanig vergroot dat er een prachtige overzichtstentoonstelling kon worden gemaakt.

Tevens is er ook nog een lesbrief gemaakt voor groep 7 en 8 van het basisonderwijs. En voor de bezoekers die later nogmaals langs alle locaties willen rijden of fietsen is er een bevrijdingsroute ontwikkeld.

Het programma ziet er als volgt uit:

- 12.00 uur** **ontvangst van de genodigden in het Raadhuis van Balk**
- 12.30 uur** **vertrek met de Gaasterland Express naar De Hege Gerzen**
- 12.45 uur** **vertrek van de colonne oorlogsvoertuigen – bestaande uit 16 voertuigen van de Friese afdeling van “Keep them Rolling”-**
(“Keep them Rolling” heeft als doel het instandhouden van militaire voer-, vaar- en/of vliegtuigen die tijdens de Tweede Wereldoorlog (negentienhonderdnegeëndertig tot en met negentienhonderdvijfenveertig) gebruikt en/of gefabriceerd zijn, meer in het bijzonder het instandhouden en uitdragen van de aan deze voertuigen verbonden cultuurhistorische aspecten)

en achtergronden alsmede het voor toekomstige generaties bewaren van de herinneringen aan de gebeurtenissen in en rond de Tweede Wereldoorlog)
naar het bezoekerscentrum “Mar en Klif” in Oudemirdum. Ontsteking van het bevrijdingsvuur door de voorzitter van het Histoarysk Wurkferbân Gaasterlân, de heer Gerke Walinga. Daarna een welkomstwoord en bezichtiging van de tentoonstelling in het bezoekerscentrum.

13.30 uur vertrek van de colonne voor een rondrit door Gaasterland. De route van de rondrit is als volgt:

Rijs, Marderleane, Freule van Swinderenlaan, Mientwei, Smitsleane;

Bakhuizen, Rysterdyk, Teeuwes de Boerstraat (*TEEUWES DE BOERSTRAAT is genoemd naar deze op 21 september 1944 overleden oud-inwoner. Hij was sergeant 1e klas van het Koninklijk Nederlands Indisch Leger (KNIL). Hij is met 900 Engelse en Nederlandse krijgsgevangenen omgekomen aan boord van het Japanse krijgsgevangen transportschip „HOFUKU MA Het schip was onderweg van Singapore naar Japan alwaar het tengevolge van een aanval bij de kust van Bataan door Amerikaanse bommenwerpers werd getorpedeerd en tot zinken gebracht. Zijn vrouw, Anna de Boer-de Boer, afkomstig van Elahuizen, overlijdt op 23 augustus 1945 in het kamp Banjoe Biroe 10 op Midden Java.*) **Havenstrjitte, St. Odulphusstraat, Johannes Nagelhoutlaan,** (*JOHANNES NAGELHOUTLAAN is naar de 25-jarige Johannes Nagelhout uit Mirns vernoemd. Hij was matroos 2e klas op onderzeeboot O-13 van de Koninklijke Marine. Op 12 juni 1940 was de boot vanuit Dundee vertrokken op weg naar Noord-Westelijk wateren bij Denemarken. Op 20 juni 1940 verongelukt Johannes Nagelhout met de overige 33 bemanningsleden in onderzeeboot O-13. Enerzijds is er het verhaal dat de boot is geraakt door de Poolse onderzeeër Wilk en anderzijds is er het verhaal dat de boot in een mijnenveld is gevaren.*)

Skuniadyk;

Mirns, Murnserdyk, Huningspaed;

Oudemirdum, Jan Schotanuswei, Star Numanwei;

Nijemirdum, Hoitebuorren, Lylamawei

Op het kerkhof van Nijemirdum wordt door de burgemeest een krans gelegd bij de graven van de Canadezen.

Sondel: Opening van de tentoonstelling over de radarpost “Eisbär” op ‘kamp Sondel’. Ontsteking van het bevrijdingsvuur door mevrouw van der Veer uit Elahuizen. (weduwe van de heer Jan van der Veer, die veel publicaties over de oorlog in zuidwest Fryslân heeft geschreven)

Beuckenswijkstraat, Jacobus Boomsmastraat (*BOOMSMA werd als 34-jarige inwoner van Sondel als onderduiker in Sneek op 6 november 1944 door een Duitser in Sneek doodgeschoten. Hij was hoofd van LO (Landelijke Organisatie voor hulp aan onderduikers) in de Zuidwest in Bolsward is een straatnaam naar hem vernoemd)*

Wyckel: Vinkebuorren, Heerenhoogweg, Voor de Jeen Hornstraweg (*Jeen Hornstraweg. JEEN HORNSTRA werd 13 februari 1945 opgepakt bij een razzia naar verboden wapenbezit die afkomstig waren van de droppings.*

Als 44-jarige inwoner van Wijckel werd hij op 17 maart 1945 bij Doniaga met negen anderen doodgeschoten.)

naar de Menno van Coehoornweg, Jachtlustweg;

Balk: Wikelerdyk, Jelle Meineszleane (hier stappen de leerlingen van groep 8 in/op de voertuigen), Erasmusstraat, Van Swinderenstraat (hier parkeren de voertuigen, zodat ze door belangstellenden bezichtigd kunnen worden)

Hierna vertrekken de voertuigen naar Elahuizen om langs het vrijheidsmonument te rijden.

Bij het vrijheidsmonument is de straat- naam JOOP SCHWEITZERSTRJITTE. Deze domineeszoon was in Elahuizen ondergedoken en sloeg op 4 augustus 1944 op de vlucht voor patrouillerende Duitsers en Landwachters. Achter de boerderij „Dyksherne”, Tsjerkewei 26, werd deze 23-jarige ongehuwde gemeenteambtenaar uit Balk - al vluchtend - ter plekke van achteren doodgeschoten door een 26-jarige landwachter.

15.40 uur aankomst voor het gemeentehuis in Balk. Ontsteking van het bevrijdingsvuur door Willem Hoornstra, burgemeester van de gemeente Gaasterlân – Sleat.

15.50 uur opening van de fototentoonstelling in het gemeentehuis/openbare bibliotheek door burgemeester Willem Hoornstra van Gaasterlân - Sleat.
Bezichtiging van de tentoonstelling onder het genot van een hapje en drankje.

Op vrijdag 23 en zaterdag 24 april bestaat de mogelijkheid om nog enkele ruïnes van de bunkers in Sondel te bekijken. Dit is mogelijk vanaf de Noorderreed van 10.00 – 16.00 uur.

(Noot voor de redactie) Nadere inlichtingen kunt u kri gen bij de voorzitter van de werkgroep, Auke B. Hylkema, telefoon 06 12318674
